

KURUMLAR VERGİSİ KANUNDA ÖRTÜLÜ SERMAYE FAİZİ

Dr. A. Bumin DOĞRUSÖZ

- MARMARA ÜNİ. MALİ HUKUK ÖĞRTM.
ÜYESİ
- MALİYE BAKANLIĞI VERGİ KONSEYİ
E. ÜYESİ

MÜESSESENİN VARLIK SEBEBİ

- Sermayeye Faiz Yürütülmesi Yasağının Dolanılmasını Önlemek
- Kurumlar Vergisi Matrahının Aşındırılmasını Önlemek

YASAL DÜZENLEME

- ESKİ DÜZENLEME
- ÖRTÜLÜ SERMAYE FAİZİ
- 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
md. 16

- YENİ DÜZENLEME
- ÖRTÜLÜ SERMAYE FAİZİ
- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
Md. 12

ÖRTÜLÜ SERMAYE NEDİR ?

KURUMLARIN ORTAK VEYA İLİŞKİLİ KİŞİLERDEN TEMİN EDEREK İŞLETMEDE KULLANDIĞI BORÇLARIN HESAP DÖNEMİ İÇERİSİNDE ÖZ SERMAYENİN ÜÇ KATINI AŞAN KISMI ÖRTÜLÜ SERMAYEDİR.

ÖRTÜLÜ SERMAYEYE OLAK KABUL EDİLEN BORÇLARIN GİDER VEYA MALİYET UNSURLARI KAZANCIN TESPİTİNDE GİDER OLARAK KABUL EDİLMEZ.

KİMDEN ALINAN BORÇLAR ÖRTÜLÜ SERMAYEDİR ?

- KURUMUN
  - Ortaklarından Alınan Borçlar
  - Ortakla İlişkili Kurumdan alınan borçlar [Ortakların doğrudan veya dolaylı olarak en az % 10 oranında hisse, yönetim veya kar payına sahip kurumlar]
  - Ortak veya Ortakla İlişkili Kurumun en az % 10 oranında hissesine, yönetim veya kar payı hakkına sahip gerçek kişi veya kurumdan alınan borçlar
  - İştiraklerden alınan borçlar (?)

ÖZ SERMAYE KAVRAMI

- Kavramın İçeriği Vergi Usul Kanunu anlamındadır. (VUK md. 192)
- Kural : Dönem Başı Öz Sermayesi esastır.

MEVCUTLAR + ALACAKLAR – BORÇLAR

- KURUM ÖZSERMAYESİ SIFIR VEYA NEGATİF İSE BORÇLARIN TAMAMI ÖRTÜLÜ SERMAYE OLACAKTIR
- YIL İÇİNDE KURULAN KURUMLARDA KURULUŞ TARİHİNDEKİ ÖZ SERMAYEYE İTİBAR EDİLECEKTİR.

BORÇLARIN TOPLANMASI

- ORTAK VEYA ORTAKLA İLİŞKİLİ KİŞİ SAYILAN

- BANKALARDAN

- KREDİ KURULUŞLARINDAN

ALINAN BORÇLAR,

ÜÇ KATIN HESABINDA % 50 ORANINDA DİKKATE ALINACAKTIR.

DİKKATE ALINMAYACAK BORÇLAR -1

- Ortak veya Ortakla İlişkili Kişinin Sağladığı Gayrinakdi Teminatlar Karşılığı Temin Edilen Borçlar
- Kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ilişkili kişilerin Banka veya Özel Finans Kurumlarından, Sermaye Piyasalarından Temin Ederek Aynı Şartlarla Kullandığı Borçlar

DİKKATE ALINMAYACAK BORÇLAR -2

- Bankaların Yapacakları Borçlanmalar
- Finansal Kiralama Şirketlerinin, Finansman ve Faktoring Şirketlerinin, İpotekli Finansman Kuruluşlarının, ortak veya ilişkili kişi durumunda oldukları Bankalardan Yapacakları Borçlanmalar

ÖRTÜLÜ SERMAYENİN GİDERLERİ

ÖRTÜLÜ SERMAYE SAYILAN
BORÇLANMALAR İÇİN KATLANILAN
GİDER VEYA MALİYETLERİN TAMAMI
KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDER
OLARAK NAZARA ALINACAK VE
ORTAKLARA DAĞITILAN TEMETTÜ
OLARAK KABUL EDİLECEKTİR.

ÖRTÜLÜ SERMAYE GELİRİ ELDE EDEN (BORÇ VEREN NEZDİNDE) DEĞERLENDİRME

BORÇ VEREN KURUM İSE

Kayıtlarına Temettü Geliri Olarak Alacak, Koşulları Varsa İştirak Kazançları İstisnasından yararlanacaktır

BORÇ VEREN GERÇEK KİŞİ İSE

Kur farkına tekâbül eden kısım hariç temettü geliri olarak beyan edecektir.

DÜZELTME ZAMANI

- Borç alan ve veren aynı dönemde paralel uygulama yapabilir.
- Beyan dönemi geçtikten sonra düzeltme yapılması, vergi idaresinin değerlendirmesine bağlıdır
- İdarece düzeltme ancak, borç alan nezdinde tarh olunan vergilerin kesinleşmesine ve ödenmiş olmasına bağlıdır

TRANSFER FİYATLANDIRMASI YOLU İLE ÖRTÜLÜ KAZANÇ DAĞITIMI

Dr. A. Bumin DOĞRUSÖZ

**MARMARA ÜNİV. MALİ HUKUK
ÖĞRTM. ÜYESİ
MALİYE BAKANLIĞI VERGİ
KONSEYİ E. ÜYESİ**

YASAL DÜZENLEME

- ESKİ DÜZENLEME
- ÖRTÜLÜ KAZANÇ DAĞITIMI
- 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
md. 17
- YENİ DÜZENLEME
- TRANSFER FİYATLANDIRMASI YOLU İLE ÖRTÜLÜ KAZANÇ DAĞITIMI
- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
Md. 13

Transfer Fiyatı Nedir ?

- Transfer fiyatı **ilişkili kişiler** arasındaki mal teslimi ve hizmet ifası işlemlerinde uygulanan, ancak kişiler ilişkili olmasaydı uygulanmayacak olan YAPAY bedel veya fiyattır.

Kapsama Giren Kurumlar

İLİŞKİLİ KİŞİ

Kurumun kendi ortakları

Kurumun veya ortaklarının ilgili bulunduğu gerçek kişi ve kurumlar

-İdare

-Denetim

-Sermaye

bakımından bağlı kurumlar ve gerçek kişiler
(doğrudan veya dolaylı)

Kurum ortakları ile ilişkili (3.dereceye kadar kısımlar dahil) gerçek kişiler (Eşler, eşlerin üstsoyu ve altsoyu ile 3. derece dahil yansoy ve kayın hısımları)

“Zararlı Vergi Rekabeti” yapan ülke ve bölgelerdeki kurumlar ve gerçek kişiler

Zararlı (Haksız) Vergi Rekabeti”ne Yol Açtığı Kabul Edilen Ülkeler

- **Zararlı (Haksız) Vergi Rekabeti:** Bir ülkenin, vergi mükelleflerini tabi tuttuğu vergi yüklerini diğer ülkelerde uygulanan oranlara göre azaltıp düşük tutmak suretiyle kendi rekabet gücünü artırıp yabancı yatırımları kendisine çekmesi ve böylece başka ülkelerin vergi matrahlarının kendisine doğru kaymasına ve dolayısıyla o ülkelerde vergi geliri kaybına yol açmasıdır.
- Zararlı vergi rekabetine yol açtığı kabul edilen ülkelerde bulunan kurumlarla yapılan işlemler de “ilişkili kişilerle yapılan işlemler” kapsamındadır.
- **%30 Vergi Tevkifatı Yükümlülüğü:** Bu tür ülkelerin listesi Bakanlar Kurulu’nca belirlenecek olup bu ülkelerde faaliyette bulunan kurumlara nakden veya hesaben yapılan veya tahakkuk ettirilen her türlü ödemeler %30 oranında vergi kesintisine tabi tutulacaktır. Söz konusu belirleme henüz yapılmamıştır.

Türk Hukukunda Transfer Fiyatlandırması

- (1988)Türkiye “Gümrüklerde Kıymet Tespitine ilişkin GATT anlaşmasının VII. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma” nın kabulü.
- Anlaşma hükümleri 12.02.1994'ten itibaren uygulanmaktadır. Anlaşma Hükümlerinin yürürlükteki - 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na 23 ve izleyen maddelerine aktarılması

Kurumlar Vergisinde Transfer Fiyatlandırması Kapsamına Giren İşlemler

- Alım, satım işlemleri
- İmalat işlemleri
- İnşaat işlemleri
- Kiralama ve kiraya verme işlemleri
- Ödünç para alınması ve verilmesi
- İkramiye, ücret ve benzeri ödemeleri gerektiren işlemler

Transfer Fiyatlandırması Kapsamına Giren İşlemler

- Masraf paylaşımına ilişkin ödemeler
- Royalty ödemeleri
- Leasing ödemeleri
- Factoring ödemeleri

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Emsallere Uygun Fiyatın Tespit Yöntemleri

- 1) Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi (Comparable Uncontrolled Price – CUP Method)
- 2) Maliyet Artı Yöntemi (Cost – Plus Method)
- 3) Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi (Resale Price Method)

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Emsallere Uygun Fiyatın Tespit Yöntemleri

- 4) Yukarıdaki üç yöntemden herhangi biri kullanılamıyorsa, mükellefin, işlemin mahiyetine uygun olarak kendi belirleyeceği veya OECD'nin "Uluslararası Şirketler ve Vergi İdareleri İçin Transfer Fiyatlandırması Rehberi"nde belirtilen "Diğer Yöntemler"
- **Kar Bölüşüm Yöntemi (Profit Split):**
  - **İşleme Dayalı Net Kar Marjı Yöntemi** ("Transactional Net Margin Method-TNMM")

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Yöntem Seçimi

- Yöntemler arasında bir öncelik sırası yoktur.
- Uygulama kistası: “**işlemin niteliğine en uygun yöntem**”dir.
- Geleneksel üç yöntemin dışında mükellefin kendi belirleyeceği diğer bir yöntemi uygulayabilmesi için geleneksel üç yönteme de başvurabilme olanağının bulunmaması gerekmektedir.

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Uygun Yöntem Seçimi

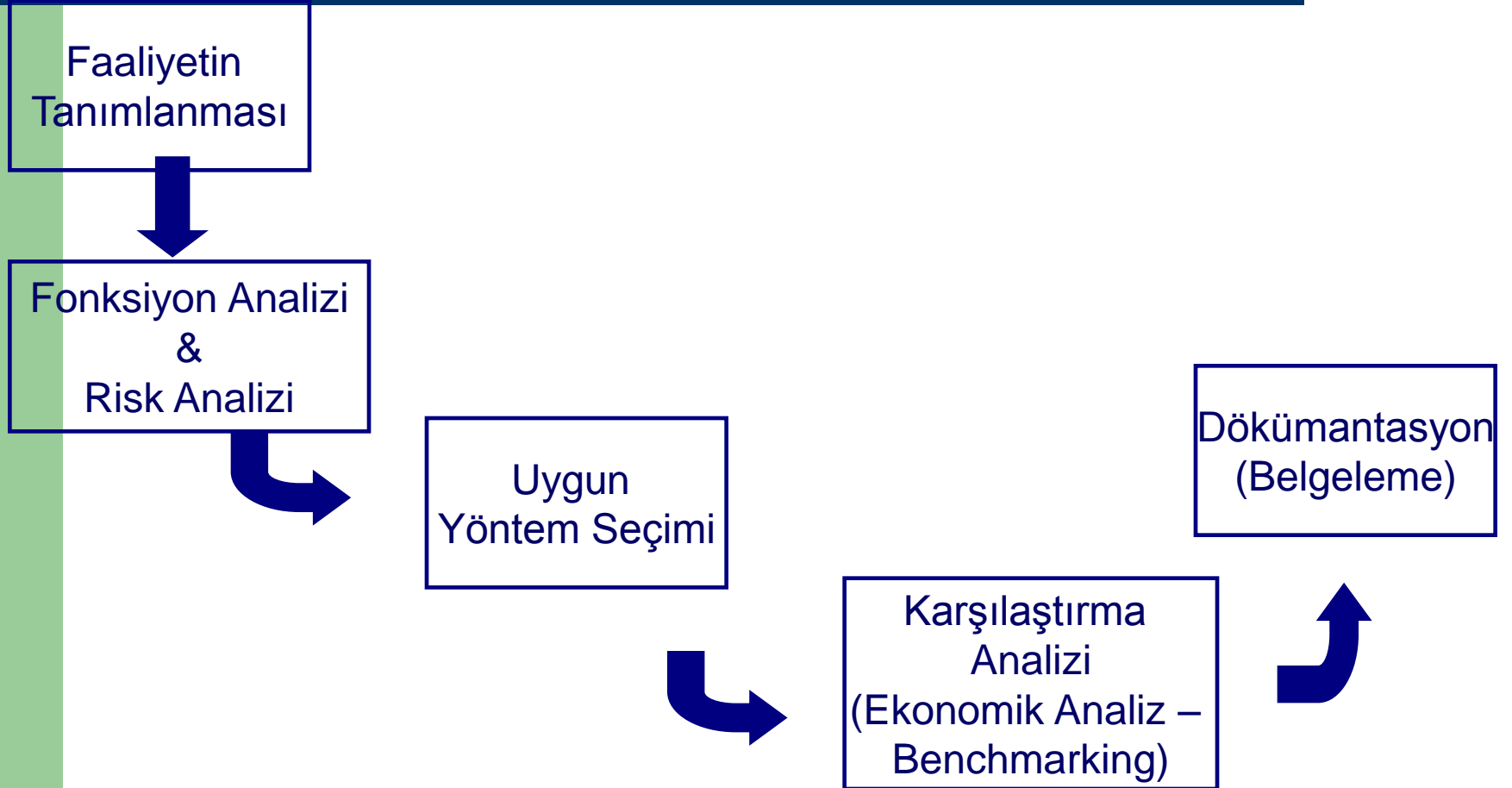

Yöntem seçiminin sağlıklı yapılabilmesi için bu üç unsurun hepsine ilişkin bilgi bulunması gereklidir.

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Emsal Bedel Tespitinde Süreç Transfer Fiyatı Tespit Analizi

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Faaliyetin Tanımlanması

- Ortaklık İlişkilerinin tanımlanması
- İş Tanımı(Ürünler, Tedarikçiler, Müşteriler)
- Sektörün Tanımlanması (Rekabet durumu, Pazar payı)
- İlişkili Şirketlerle Yapılan İşlemler (Mal, hizmet alım - satımı, gayrimaddi haklar, borçlanmalar)

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Fonksiyon ve Risk Analizi

Üstlenilen
Riskler ?

Yürütülen
Fonksiyonlar?

Sahip Olunan
Varlıklar ?

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Fonksiyon ve Risk Analizi

Key Entrepreneurial Risk Taking (“KERT”) Fonksiyonu (OECD Prensibi)

- Risk, Fonksiyon ve Kar arasındaki yakın bağlantıyı ifade eder.
- **Prensip:** Kar oluşumu sürecinde; fonksiyonlar hangi şirket tarafından yürütülüyor ve riskler en çok hangi şirket tarafından üstleniliyorsa o şirket en çok kar etme hakkına sahiptir (“Risk Alma – Kar Etme” bağlantısı prensibi).

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Fonksiyon ve Risk Analizi

Hangi kaynaklar kullanılıyor?

Hangi Fonksiyonlar yürütülüyor?

Fonksiyonlar

- Üretim/İşleme
- Ar-ge (teknoloji, know-how üretimi)
- Kalite Kontrol
- Reklam/Pazarlama
- Satın Alma
- Satış
- Sipariş ve dağıtım
- Müşteri kredilendirmesi
- Faturalama ve tahsilat
- Depolama, stok tutma
- Satış Sonrası Hizmetler, Garanti ve Yedek Parça Servisleri
- Yönetim (Muhasebe, İç Kontrol, Hukuk)
- İnsan Kaynakları
- Yatırım / Finansman

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Fonksiyon ve Risk Analizi **Hangi riskler üstleniliyor?**

Riskler

- Piyasa Riski
- Envanter /Stok Tutma Riski
- Kredi Riski
- Döviz Kuru Riski
- Ürün Riski
- Hatalı Ürün Riski
- Alacak Tahsil Etme Riski
- Garanti Riski
- Teknolojik Riskler
- Yönetimsel Riskler
- Faaliyette Bulunulan Ülke Mevzuatından Kaynaklanan Riskler

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Uygun Yöntem Seçimi

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Uygun Yöntem Seçimi

Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi

Mükellefçe uygulanan satış fiyatının, karşılaştırılabilir mal veya hizmet alım ya da satımında bulunan ve aralarında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilerin birbirleriyle yaptıkları işlemlerde uyguladığı piyasa fiyatı ile karşılaştırılmasıdır.

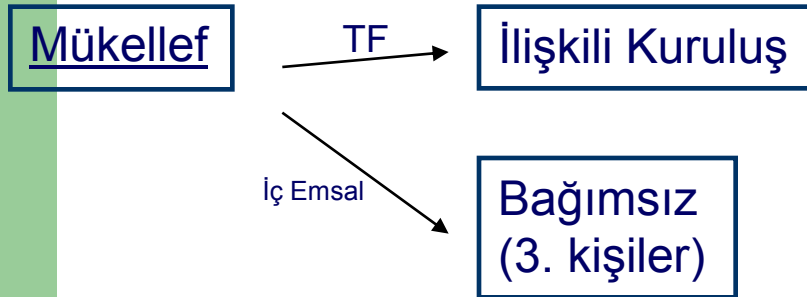

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

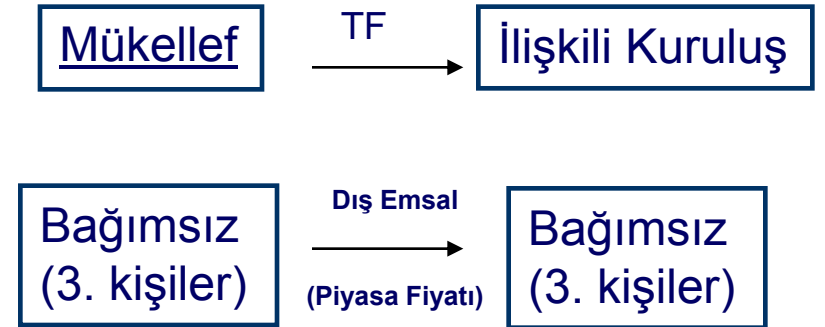
Uygun Yöntem Seçimi

Karşılaştırılabilir Fiyat Yönteminde İÇ ve DIŞ EMSAL

İç Emsal Bedel Tespiti:

Dış Emsal Bedel Tespiti:

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Uygun Yöntem Seçimi

Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi Uygulanırken Dikkat Edilecek Faktörler:

- Ürün kalitesindeki farklılıklar
- Pazarın coğrafi olarak farklılıkları
- Pazar seviyesi (nihai tüketici / toptancı)
- Sözleşme hükümleri (satış miktarı vb.)
- Yüklenen riskler (marka sorumluluğu, nakliye, sigorta vb.)
- İşlem tarihi

Bu faktörlerde farklılıklar varsa, bunları ortadan kaldıracak makul ayarlamaların yapılması gereklidir.

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Uygun Yöntem Seçimi

Karşılaştırılabilir Fiyat Yönteminin Kullanım Alanları

Ticari ürünler

- Lisans ödemeleri
- Finansman (faiz oranı tesbiti açısından)
- Komisyon Ödemeleri

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Uygun Yöntem Seçimi

Maliyet Artı Yöntemi

Emsallere uygun fiyatın, ilgili mal veya hizmet maliyetlerinin makul bir brüt kar oranı kadar artırılması suretiyle hesaplanmasını ifade eder.

Kullanım Alanları

- Sözleşmeye dayalı üretim
- Fason Üretim
- Yarı mamul satışları
- Uzun süreli ticari alım – satım anlaşmaları
- Hizmet ifaları

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Uygun Yöntem Tespiti

Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi

Emsallere uygun fiyatın, işlem konusu mal veya hizmetlerin aralarında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilere yeniden satılması halinde uygulanacak fiyattan, **makul bir brüt satış karı düşülerek** hesaplanmasını ifade eder.

Transfer Fiyatlandırması Kuralları

Uygun Yöntem Seçimi

Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi Kullanım Alanları

- Ürün üzerinde satıcı tarafından ek işlem yapılmadan satış yapılan ticari faaliyetler
- Distribütörlük faaliyetleri
- Satıcının çok fazla risk ve fonksiyon üstlenmediği durumlar

Çokuluslu Şirketlerde En Çok Kullanılan Yöntemler

İşlem	En Çok Kullanılan TF Yöntemi
Grup içi mal satışları	Karşılaştırılabilir Fiyat
Grup içi hizmet satışları	Maliyet Artı
Lisans ödemeleri	Karşılaştırılabilir Fiyat (İç Emsal)
Grup içi finansman hizmetleri	Karşılaştırılabilir Fiyat (İç Emsal)
Masraf Paylaşımları	Maliyet Artı / Dağıtım Anahtarı

Karşılaştırma Analizi

Emsal araştırması yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar :

- Karşılaştırma analizi konusunda Maliye Bakanlığı tarafından henüz bir veri ambarı belirlenmemiştir.
- Halka açık şirketlerin kamuya açık finansal verilerinden yararlanabiliriz..
- Yurtdışı veri tabanlarından yararlanılabilir mi sorusu cevapsızdır.

Karşılaştırma Analizi

Emsal araştırması yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar (Devam):

- Bağımsız firmalar emsal olarak seçilmelidir.
- Seçilecek firmalar benzer büyüklüklerde ve benzer fonksiyonlara sahip olmalıdır.
- Seçilecek firmalar benzer ürünlere sahip olmalıdır (Bazen ürün benzerliği fonksiyonel benzerlikten daha az önemlidir).
- Aktif olmayan firmalar seçilmemelidir.

Emsal araştırması yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar (Devam):

- Firma büyüklüklerine dikkat edilmelidir.
- Yeterli finansal verisi olmayan firmalar seçilmemelidir.
- Sürekli zarar eden firmalar seçilmemelidir.
- Yeni kurulmuş firmalar seçilirken dikkat edilmelidir.
- Çok çeşitli ürün yelpazesi olan ve çok çeşitli pazarlara hizmet veren firmalar seçilirken dikkat edilmelidir.
- Olabildiğince bu konuda başından çok önemli bir olay geçmiş firmalar seçilmemelidir.

Transfer Fiyatlandırmasında Belgeleme

- Emsallere uygunluk ilkesi doğrultusunda tespit edilen fiyat veya bedellere ilişkin hesaplamalara ait kayıt, cetvel ve belgelerin **ispat edici kağıtlar** olarak saklanması zorunludur.
- “İspat Edici Kağıtlar” (V.U.K. Madde 227)
- Saklama ve İbraz Ödevi

Transfer Fiyatlandırmasında Belgeleme - 2

- **Belgeleme Amaçları :**

- Savunma (ispat yükü)

- Planlama

- Yasal Zorunluluk

- Dökümantasyonun içeriği belirsiz

YÖNTEMİN KESİNLEŐTİRİLMESİ MALİYE BAKANLIĞI İLE ÖZEL FİYAT ANLAŐMASI YAPMAK

- Kurumlar ilişkili kişilerle yapılacak işlemlerde uygulanacak fiyat tespit yöntemini maliye Bakanlığı ile anlaşarak tespit edebilirler. Ancak bunun için Gelir İdaresi nezdinde yeterli sayıda ve teknik yeterlilikte uzman bulunması gerekmektedir.
- Bu şekilde belirlenecek yöntem, üç yılı aşmamak üzere belirlenecek süre için tespit ve koşullar dahilinde kesinlik taşıyacaktır. Ancak şu anda bu sürede değişen koşullara uyum sorunu açıktadır.
- Kanunda tanımlanan ÖFA tek taraflı olduğu için sadece Türk Vergi İdaresini bağlayacaktır. Bu anlaşmaların çok uluslu şirketlerde diğer ülke vergi idaresi için bağlayıcılığı konusu açıktadır.

Örtülü Kazanç Dağıtımında DÜZELTME

- Yeni düzenlemeler “Düzeltilme” olanağı getirmiştir.. Dağıtım tam mükellef kurumlar arasında olduğu zaman, örtülü kazancı elde eden taraf bu kazancı ilgili hesap dönemi sonu itibariyle “iştirak kazancı” olarak dikkate alacaktır.
- **Düzeltilme için Koşul** : Örtülü kazanç dağıtan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması.

TEŐEKKÜR EDERİM

Dr. A. Bumin Doğrusöz

www.bumindogruso.com